

บทที่ 3

กลุ่มประเทศที่สำคัญในแอฟริกา

หลังจากที่ประเทศเอกราชในแอฟริกามีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ความแตกต่างในด้านอุดมการณ์และนโยบายทางด้านการเมืองได้ปรากฏขึ้นในบรรดาประเทศเหล่านั้น ซึ่งยังผลให้เกิดการรวมตัวกันเป็นกลุ่มกลุ่มประเทศแอฟริกาที่สำคัญ ๆ มีอยู่ด้วยกันหลายกลุ่มดังที่แสดงไว้ใน ตารางที่ 1 คือ กลุ่มองตอง (Entente) กลุ่มโอแกม (OCAM) กลุ่ม O A U (Organization of African Unity) เป็นต้น

1. กลุ่มองตอง (Entente) มีประเทศ Dahomey, Ivory Coast, Niger, Togo และ Upper Volta เป็นสมาชิก ประเทศสมาชิกเหล่านี้เคยเป็นอาณานิคมของประเทศฝรั่งเศสมาก่อน จึงพูดภาษาฝรั่งเศสได้เป็นอย่างดี ถือนโยบายเอนเอียงไปทางฝ่ายตะวันตก แต่ยังยึดถือนโยบายเป็นกลางแบบ Non-Alignment อยู่และมักให้ความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจรวมทั้งยอมรับความช่วยเหลือทางด้านเศรษฐกิจและทางด้านทหารจากประเทศฝ่ายตะวันออกและฝ่ายตะวันตกโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศฝรั่งเศส มีบางประเทศเช่น Ivory Coast มีข้อตกลงทางทหารกับฝรั่งเศสซึ่งประเทศ Ivory Coast ถือว่าข้อตกลงดังกล่าวไม่ทำให้เสียความเป็นกลางแต่อย่างใด เพราะข้อตกลงที่ทำกันนั้นเป็นข้อตกลงที่เกี่ยวกับความช่วยเหลือทางด้านทหาร ซึ่งมีใช่เป็นข้อตกลงที่ทำให้ต้องเข้าไปเป็นสมาชิกขององค์การทางด้านทหารระหว่างประเทศอันมีสหรัฐอเมริกา หรือสหภาพโซเวียตเป็นสมาชิกอยู่ ความเป็นกลางในความคิดของผู้นำของประเทศแอฟริกา นั้น หมายถึงการไม่เข้าไปผูกพันกับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ทำสงครามเย็นต่อกัน นั้นหมายถึงว่าการไม่เข้าไปผูกพันกับสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต ดังนั้น จึงไม่มีประเทศใดในแอฟริกาเข้าไปเป็นสมาชิกขององค์การด้านการทหารระหว่างประเทศ เช่น NATO หรือ Warsaw Pact เป็นต้น สรุปได้ว่าถึงแม้ประเทศสมาชิกในกลุ่มองตองจะเอนเอียงไปกับฝ่ายตะวันตกก็ตาม แต่ก็คงรักษาความเป็นกลางของตนไว้ได้อย่างเหนียวแน่น การยึดถือนโยบายเป็นกลางดังกล่าว ทำให้กลุ่มประเทศองตอง ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่ม OCAM (African and Malagasy Common Organization)

2. กลุ่มโอแกม (OCAM) มีประเทศสมาชิกอยู่หลายประเทศ คือ กลุ่มประเทศองตองทั้งหมดรวมทั้ง Caméroun, Gabon, Malagasy, Burundi, Rwanda, Central African Republic, Chad,

Congo (Brazzaville), Congo (Kingshasa) ซึ่งมีชื่อเรียกใหม่ว่า Zaire กลุ่มประเทศเหล่านี้ถือนโยบายเป็นกลางไม่ผูกพันฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด (Non-alignment) ที่กระทำสงครามเย็นต่อกันมุ่งที่จะล้มล้างลัทธิอาณานิคมให้สูญสิ้นไปจากอัฟริกา รวมทั้งมุ่งที่จะจัดให้มีการร่วมมือและการรวมตัวที่เข้มแข็งในอัฟริกา ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะพัฒนาในด้านการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคมตลอดจนวัฒนธรรมในด้านอื่น ๆ เนื่องจากอุดมการณ์ของกลุ่มประเทศโอ๊กมีส่วนคล้ายคลึงกับอุดมการณ์และนโยบายของกลุ่มประเทศที่เป็นสมาชิกของ Organization of African Unity (OAU) ในเรื่องการรวมตัวให้เข้มแข็งเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในอัฟริกา จึงทำให้ประเทศสมาชิกของกลุ่มโอ๊กทั้งหมดเข้ามาเป็นสมาชิกของ OAU

ตาราง 4

รายชื่อสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มต่าง ๆ

กลุ่มคาซาบลังกา (Casablanca group) 1961-1962 มีสมาชิก 6 ประเทศ

Egypt, Morocco, Algeria, Ghana, Mali, Guinea,

กลุ่มบราซซาวิลล์ (Brazzaville group) หรือ African and Malagasy Union 1960-1963 มีสมาชิก (UAM) 12 ประเทศ

Madagascar, Cameroon, Upper Volta, Ivory Coast, Niger, Senegal, Chad, Dahomey, Central Africa Republic, Mauritania, Congo, Gabon

สหภาพความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจระหว่างมาลากาซีและอัฟริกา (African and Union for Economic Cooperation : UAMCE) 1963-1965 มีสมาชิก 14 ประเทศ

Madagascar, Comeroon, Upper Volta, Ivory Coast, Niger, Senegal, Chad, Rwanda, Dahomey, Togo, Central Africa Republic, Mauritania, Congo, Gabon

องค์การร่วมกันระหว่างมาลากาซีและอัฟริกา (African Maurition) and Malagasy Common Organization : OCAM) 1965 - ปัจจุบัน มีสมาชิก 14 ประเทศ

Zaire, Madagascar, Cameroon, Upper Volta, Ivory Coast, Niger, Senegal, Chad, Rwanda, Dahomey, Togo, Central Africa Republic, Congo, Gabon

หมายเหตุ : OCAM วิวัฒนาการมาจาก UAMCE และ UAM ตามลำดับ

กลุ่มมอนโรเวีย (Monrovia Group) 1961-1963 มีสมาชิก 19 ประเทศ

Nigeria, Ethiopia, Madagascar, Cameroon, Upper Volta, Ivory Corst, Niger, Senegal, Chad, Somalia, Dahoney, Sierra Leone, Togo, Central Africa Republic, Liberia, Mauritania, Congo, Gabon, Tunisia

รัฐสันนิบาตอาหรับ (League of Arab States : LAS) 1945 - ปัจจุบัน มีสมาชิก 7 ประเทศ

Egypt, Sudan, Morocco, Algeria, Tunisia, Libya, Mauritania (เฉพาะรายชื่อประเทศสมาชิกที่อยู่ในทวีปแอฟริกา)

สหภาพสาธารณรัฐอาหรับ (Union of Arab Republic UAR) 1971- 1973 มีสมาชิก 3 ประเทศ

Egypt, Sudan, Libya

สหภาพพิกัดอัตราศุลกากรและเศรษฐกิจแห่งแอฟริกากลาง (Central African Economic and Customs Union, :UDEAC) 1966 - ปัจจุบัน มีสมาชิก 5 ประเทศ

Comeroon, Chad, Central Africa Republic, Congo Gobon

สหภาพแอฟริกากลาง (Union of Central Africa States : UEAC, 1968 มีสมาชิก 2 ประเทศ

Zaire, Chad

ประชาคมแอฟริกาตะวันออก (East African Community : EAC) 1963 - ปัจจุบัน มีสมาชิก 3 ประเทศ

Tanzania. Kenya, Uganda

สภาแห่งองคตอง (Council of the Entente : CE) 1959 - ปัจจุบัน มีสมาชิก 5 ประเทศ

Upper Volta, Ivory Coast, Niger, Dahomey, Togo

สหภาพแห่งรัฐแอฟริกัน (Union of African States (Guinea-Ghana Union) : UAS) 1958- 1962 มีสมาชิก 3 ประเทศ

Ghana, Mail, Guinea

สหพันธ์มาลี (Mali Federation : MF) 1958- 1960 มีสมาชิก 2 ประเทศ

Mali, Senegal

องค์การแห่งรัฐลุ่มแม่น้ำเซเนกัล (Organization of Senegal River States : OSRS) 1968- 1971 มีสมาชิก 3 ประเทศ

Mali, Senegal, Mauritania

องค์การพัฒนาแห่งเซเนกัล (Organization for the Development of the Senegal : ODS) 1971- ปัจจุบัน มีสมาชิก 3 ประเทศ

Mali, Senegal, Mauritania

(หมายเหตุ ODS วิวัฒนาการมาจาก OSRS และ MF ตามลำดับ)

เลขานุการแห่งสหรัฐแอฟริกันตอนเหนือ (Permament Secretariat for the United Maghrib : PSUM) 1958 มีสมาชิก 3 ประเทศ

Morocco, Algeria, Tunisia

คณะกรรมการถาวรความร่วมมือแห่งรัฐอัฟริกันตอนเหนือ (Permanant Commission for Maghrib : PCM) 1964 - ปัจจุบัน มีสมาชิก 4 ประเทศ

Morocco, Algeria, Tunisia, Libya

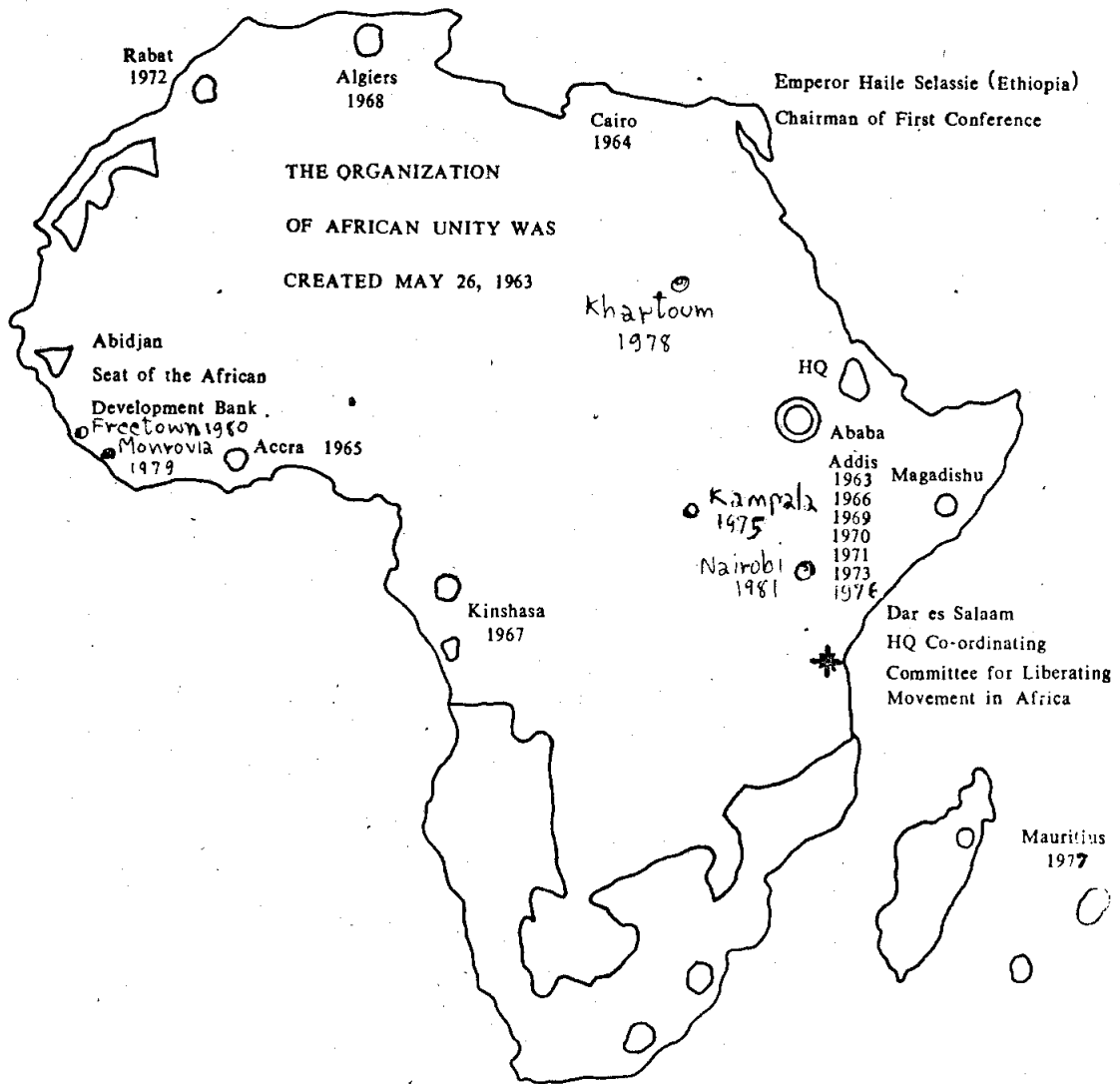
(หมายเหตุ PCM วิวัฒนาการมาจาก PSUM)

สภาแห่งองค์การชาตินิยมในอาณานิคมโปรตุเกส (Congress of Nationalist Organization in the Portuguese Colonies : CONCP 1961 - ปัจจุบัน มีสมาชิก 3 ประเทศ

Mozambique, Angola, Guinea-Bissau

องค์การเอกภาพอัฟริกา (Organization of African Unity : OAU) 1963 - ปัจจุบัน มีสมาชิก 50 ประเทศ ประเทศในทวีปอัฟริกาเกือบทุกประเทศได้เข้าเป็นสมาชิกของ OAU ยกเว้นประเทศที่ใช้นโยบายกีดกันผิว

ABC OF OAU

In November 1966 the Six Specialized Commissions were regrouped into three Commissions

1. Economic and Social
2. Educational, Cultural, Scientific and Health
3. Defence

50 MEMBER STATES

Heads of Government Meet once a year in different Capitals ○
Foreign Ministers twice a year.

3. กลุ่มองค์การเอกภาพอัฟริกา (Organization of African Unity) องค์การเอกภาพอัฟริกา (Organization of African Unity) หรือเรียกชื่อย่อว่า O A U เป็นองค์การระดับภูมิภาคของทวีปอัฟริกา ที่แสดงให้เห็นถึงการรวมตัวของชาติอัฟริกา ที่มีจุดประสงค์มุ่งขจัดปัญหาที่นำไปสู่ความแตกแยกระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ผู้นำอัฟริกายังต้องการที่จะให้องค์การนี้เป็นตัวแทนในการสร้างอิทธิพลของโลกที่สาม เป็นพลังตัวกลางที่มีให้ชาติมหาอำนาจเอาเปรียบชาวอัฟริกันจนเกินไป รวมทั้งยังต้องการที่จะให้องค์การนี้เป็นจุดศูนย์รวมที่จะนำมาซึ่งความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองอีกด้วย อย่างไรก็ตาม O A U จะเป็นดังที่กล่าวข้างต้นหรือไม่ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาถึงความเป็นมา ลักษณะและบทบาทของ O A U เพื่อเป็นแนวทางที่จะวิเคราะห์ได้ว่า O A U จะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวมากน้อยเพียงใด

1. ความเป็นมาของ O.A.U.

ความคิดจะหาหนทางที่จะนำไปสู่ความมีเอกภาพของชาติอัฟริกาได้เริ่มขึ้นเมื่อผู้นำของชาติในอัฟริกาบางประเทศ เห็นความล้มเหลวของลัทธิการรวมชนชาติอัฟริกาทั้งหมดเข้าด้วยกัน (Pan Africanism) ซึ่งไม่สามารถจะทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Unity) ในความเป็นจริงได้ ปัญหาความแตกแยกของชาติต่าง ๆ ตลอดจนการรวมตัวเป็นกลุ่มของรัฐ ก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวาย ซึ่งนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งและกรณีพิพาทมากขึ้น ตลอดจนการลอบสังหารผู้นำได้ก่อให้เกิดความหวาดวิตกแก่บรรดาผู้นำ ดังนั้น ผู้นำของชาติอัฟริกันจึงหันมาปรึกษาหารือ เพื่อหาหนทางที่ระงับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จากความเคลื่อนไหวของผู้นำดังกล่าว O A U หรือองค์การเอกภาพอัฟริกาจึงได้ถือกำเนิดขึ้นมาในปี ค.ศ. 1963

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1060 เป็นต้นมา ประเทศต่าง ๆ ในอัฟริกาซึ่งเคยตกเป็นอาณานิคมได้รับเอกราชจากเมืองแม่เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ผู้นำของรัฐเอกราชใหม่ ๆ เหล่านั้นเริ่มมีบทบาทที่จะนำชาติของตนให้ก้าวไปสู่แนวทางที่ตนคิดว่าถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อชาติของตน ซึ่งแน่นอนที่สุดที่ผู้นำของชาติเหล่านั้นไม่สามารถที่จะยอมรับแนวความคิดอย่างเดียวกันได้ ดังนั้น ความคิดในแนวทาง ซ้ายขวา และกลางจึงเกิดขึ้น ซึ่งสรุปแล้วแต่ว่าผู้นำของชาติจะมีอุดมการณ์และพื้นแพมอย่างไร

ระหว่างปี ค.ศ. 1960-1961 ได้เกิดวิกฤตการณ์ และมีสาเหตุที่ทำให้รัฐต่าง ๆ เกิดการรวมตัวเป็นกลุ่มขึ้นตามแนวทางที่ตนยึดถือ และเป็นการแน่นอนที่การรวมตัวเป็นกลุ่มย่อมนำไปสู่ความขัดแย้งและทำลายเอกภาพรวมทั้งความร่วมมือระหว่างชาติอัฟริกาในที่สุด

วิกฤตการณ์ Congo ในปี ค.ศ. 1960 สงครามแอลจีเรียและการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวของชาติต่าง ๆ ได้ขับไล่อุดมการณ์ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน รัฐต่าง ๆ ได้รวมกลุ่มกันเป็นกลุ่ม ๆ

สนับสนุนในสิ่งที่ฝ่ายตนเห็นว่าถูกต้อง กลุ่มเหล่านี้ได้แก่ กลุ่มบริซซาวิลล์ Brazzaville กลุ่มคาซาบลังกา Casablanca และกลุ่ม มอนโรเวีย Monrovia.

ระหว่างปลายปี ค.ศ. 1960 กลุ่ม Brazzaville ซึ่งประกอบด้วยประเทศใน Sub-Saharan ที่เคยเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสมาก่อน (ประกอบด้วย Senegal, Mauritania, Ivory Coast, Dahomey, Upper Volta, Niger, Cameroon, Gabon, Chad, Congo (Brazzaville), Central African Republic, และ Malagasy ได้ประชุมกันที่เมือง Brazzaville และจัดตั้ง African and Malagasy Union (U.A.M.)¹ ขึ้น เพื่อจัดให้มีความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านการปกครอง การทูต และด้านอื่น ๆ ในด้านการเมืองกลุ่ม Brazzaville ได้สนับสนุนนาย คาซวูบู Kassvubu และรับรองการจำกัดสภาพของสงครามในอัลจีเรีย (Algerian War) โดยสนับสนุนเดอโกลที่จะจัดให้มีการลงประชามติในอัลจีเรีย เพื่อจะได้มีรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่การกระทำของกลุ่ม Brazzaville ถูกถ่วงดุลย์โดยกลุ่ม Casablanca ซึ่งสนับสนุนนายลูมูмба (Lumumba) และเชิญชวนให้รัฐบาลชั่วคราว (Provisional government) ของอัลจีเรีย แสดงบทบาทของตนอย่างเต็มที่มากยิ่งขึ้น กลุ่ม Casablanca (ประกอบด้วย Ghana, Mali, Morocco, Libya, Guinea และ United Arab Republic) ได้ประชุมในเดือนมกราคม ปี ค.ศ. 1961 ที่เมือง Casablanca กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่เน้นแนวทางปฏิบัติล้มล้างระบอบอาณานิคม และมีความคิดในทาง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน Unity อย่างรุนแรง

อุดมคติระหว่างลัทธิปฏิวัติของกลุ่ม Casablanca และการต่อต้านการจัดตั้งรัฐบาลของกลุ่ม Brazzaville เป็นสาเหตุของการสิ้นสุดเป็นครั้งสุดท้ายของ All African People's Conference ซึ่งไม่เคยพบปะกันเลยหลังปี ค.ศ. 1961²

ในปี ค.ศ. 1961 ประธานาธิบดีทับแมน (Tubman) แห่งประเทศไลบีเรียต้องการที่จะประสานรอยร้าวของกลุ่มทั้งสอง จึงได้จัดให้มีการประชุมขึ้นที่เมืองมอนโรเวีย (Monrovia) เมืองหลวงของ Liberia ในเดือนพฤษภาคม ปี ค.ศ. 1961 กลุ่มของมอนโรเวีย³ จึงเกิดขึ้น แนวความคิดของกลุ่ม Mo-

¹หลังจากปี ค.ศ. 1963 ได้จัดตั้งขึ้นแล้ว U.A.M. ก็สูญสลายไป แต่เปลี่ยนรูปเป็นร่วมมือทางเศรษฐกิจและคมนาคมแทน โดยจัดตั้ง African and Malagasy Union for Economic Cooperation (U.A.M.C.E.) และในปี ค.ศ. 1965 U.A.M. ก็ฟื้นขึ้นมาใหม่ในรูปขององค์การ O.C.A.M. (Afro-Malagasy Common Organization) เป็นองค์การร่วมมือทางการเมืองและสมาคมทางเศรษฐกิจ ซึ่งผ่านทางฝรั่งเศสและตลาดร่วมยุโรปและ O.C.A.M. ได้เป็นองค์การที่เป็นสาขาขององค์การ ในทางเศรษฐกิจ.

²Robert W. July, *A History of the African People* (New York : Scribner's Sons, 1970), p. 589.

³มีสมาชิก 19 รัฐ ในเดือนมกราคม 1962 ได้มีการประชุมที่เมืองลากอส (Lagos) และได้ตั้งเลขาธิการและคณะกรรมการฝ่ายการเงิน และได้รับร่างกฎบัตรของ Organization of Inter-African และ Malagasy States เป็นกฎบัตรของกลุ่มมอนโรเวีย.

rovia ถึงแม้ว่าจะเดินสายกลางก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถที่จะโน้มน้าวให้กลุ่ม Casablanca เข้าร่วมด้วย เนื่องจากกลุ่มมอนโรเวียสนับสนุนรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมาย จึงไม่ได้เชิญรัฐบาลชั่วคราวของอัลจีเรีย เข้าร่วมประชุมด้วย ซึ่งสร้างความไม่พึงพอใจให้แก่กลุ่ม Casablanca ดังนั้นการประชุมครั้งนี้จึงไม่มีสมาชิกของกลุ่ม Casablanca เข้าร่วมเลย

ในเดือนมกราคมระหว่างวันที่ 25-30 ของปี ค.ศ. 1962 กลุ่ม Monrovia 22 ประเทศก็ได้ประชุมกันอีกครั้งหนึ่ง โดยประเทศสมาชิกของกลุ่ม Casablanca ไม่ได้เข้าประชุมอีกเช่นเคย ลิเบีย ตูนิเซีย และซูดาน ปฏิเสธที่จะเข้าร่วมด้วยเพราะกลุ่ม Brazzaville จำนวน 12 ประเทศ ไม่เห็นพ้องด้วยที่จะให้อัลจีเรียเข้าร่วมประชุม เนื่องจากอัลจีเรียยังไม่ได้รับเอกราช การประชุมของมอนโรเวียมีความมุ่งหมายที่จะวางหลักเกณฑ์ในข้อที่ว่า ทุกประเทศมีสิทธิอำนาจเท่าเทียมกันโดยห้ามการแทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น ซึ่งสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้นำแอฟริกัน นอกจากนี้ ยังมีจุดมุ่งหมายที่จะรวมแอฟริกาเข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งเหมือนกับจุดมุ่งหมายของกลุ่ม Casablanca ซึ่งมีลักษณะรุนแรงกว่า⁴

จะเห็นได้ว่ากลุ่มมอนโรเวียไม่สามารถที่จะนำเอากลุ่ม Casablanca เข้าร่วมกับกลุ่ม Brazzaville ได้ ความแตกแยกของแอฟริกายังคงมีต่อไป แต่อย่างไรก็ตามนับได้ว่าการรวมตัวของกลุ่ม Monrovia⁵ และกลุ่ม Brazzaville ช่วยปูทางเป็นอย่างดีในการนำไปสู่การมีองค์การเอกภาพแอฟริกา (O A U) ส่วนกลุ่ม Casablanca ก็ได้สูญสลายไปก่อนที่ O A U จะเกิดขึ้น เนื่องจากเกิดการแตกแยกภายในกลุ่มกันเอง⁶

นอกจากการแตกแยกระหว่างกลุ่มเป็นสิ่งเร่งเร้าให้บรรดาผู้นำของแอฟริกันต้องค้นหาองค์การใหม่ที่จะสร้างเอกภาพให้แก่แอฟริกาแล้ว ยังมีสาเหตุที่ได้สร้างความหวาดกลัวแก่บรรดาผู้นำ และกระตุ้นให้ผู้นำรีบปรึกษาหารือจัดตั้งองค์การเอกภาพเร็วยิ่งขึ้น นั่นคือ การลอบฆ่าผู้นำของประเทศ และบุคคลสำคัญซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในบรรดาผู้นำแอฟริกัน ในปี ค.ศ. 1961 นายลูมูมบ้าถูกฆ่าตายที่แค้วนคาตังกาและวันที่ 12 มกราคม ค.ศ. 1965 ฝ่ายทหารของประเทศโตโก (Togo) ได้ลอบฆ่าประธานาธิบดีโอลิมปิโอ (Sylwanus Olympio) นายกรุนนิสกี (N. Grunitzky) ได้เข้ารับตำแหน่งบริหารแทน ซึ่ง

⁴คีโรตม์ ภาคสุวรรณ, *แอฟริกา : การเมืองและนโยบายต่างประเทศ* (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2518), หน้า 24.

⁵กลุ่ม Monrovia ไม่ได้มีการประชุมกันอีกหลังจากมีการประชุมเป็นครั้งสุดท้ายที่เมือง Lagos เดือนมกราคม ค.ศ. 1963 และเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1963 กลุ่ม monrovia รวมทั้งกลุ่ม Brazzaville ได้เข้าร่วมประชุมที่ Addis Ababa จัดตั้งองค์การเอกภาพแอฟริกา (O A U) ขึ้น

⁶I. William Zartman, *International Relations in the New African States* (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall, 1966), p. 34.

ทำให้เกิดปัญหาสร้างความแตกแยกและความตึงเครียดมากยิ่งขึ้น มีบางกลุ่มเช่น กลุ่มมอนโรเวีย (Monrovia) ไม่ยอมรับรองรัฐบาลนายกรัฐมนตรีซึ่งได้มาโดยการรัฐประหาร

สรุปสาเหตุที่ทำให้ O A U ถือกำเนิดขึ้นมา มีดังนี้คือ

1. แนวโน้มทางการเมือง (Political Orientation) และทางการทูตต่างกันได้ทำลายความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของแอฟริกา ทำให้ผู้นำจำเป็นต้องหาทางสร้างองค์การที่นำไปสู่ความมีเอกภาพ และสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างรัฐบาลขึ้น⁷
2. การที่ผู้นำบางคนถูกลอบฆ่าสร้างความหวาดกลัวแก่บรรดาผู้นำอื่น ๆ ซึ่งเกรงว่าการปฏิวัติล้มล้างระบอบการปกครองของตนจะมาถึงในไม่ช้า จึงพยายามหาทางป้องกันเหตุการณ์ดังกล่าว โดยจัดตั้งองค์การที่สามารถยับยั้งการกระทำดังกล่าว
3. ความวุ่นวายและปัญหาความขัดแย้งระหว่างเผ่า จำเป็นจะต้องมีองค์การที่เจรจาไกล่เกลี่ยและปรองดอง เพื่อนำความสงบมาสู่ภาคพื้นแอฟริกา

2. กำเนิดองค์การเอกภาพแอฟริกา

องค์การเอกภาพแอฟริกา ได้เกิดขึ้นจากการประชุมที่เมือง Addis-Ababa ในประเทศเอธิโอเปีย เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม ค.ศ. 1963 ซึ่งจักรพรรดิไฮเลเซลัสซี (Haile Selassie) แห่งเอธิโอเปียได้เรียกร้องให้มีการประชุมเกิดขึ้นโดยหวังว่าบารมีและบุคลิกลักษณะในความเป็นจักรพรรดิจะเป็นหนทางนำไปสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในแอฟริกา การประชุมครั้งนี้ได้ประกาศให้เอกราชแก่รัฐแอฟริกาทุกรัฐ รวมทั้งประกาศว่า รัฐแอฟริกาที่เป็นอาณานิคมมีสิทธิที่จะได้เอกราช⁸ ในการประชุมครั้งนี้ได้มีการลงนามในกฎบัตร O A U⁹ ซึ่งก่อให้เกิดองค์การแอฟริกาอย่างแท้จริง ประเทศที่ลงนามครั้งแรกมี 30 รัฐ ได้แก่กลุ่ม Morocco (ยกเว้น Togo) กลุ่ม Casablanca (ยกเว้น Morocco) และ Burundi, Libya, Rwanda, Sudan, Tanganyika และ Uganda¹⁰ ในปัจจุบันมีประเทศสมาชิก 50 ประเทศ (ประเทศเอกราชทุกประเทศเป็นสมาชิก O A U ยกเว้นสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ เนื่องจากประเทศสมาชิกรังเกียจนโยบายการแบ่งแยกผิวของประเทศดังกล่าว) สมาชิกอันดับที่ 50 คือ ซิมบับเว (Zimbabwe) ซึ่งได้รับการยอมรับเป็นสมาชิก O A U ในการประชุมครั้งที่ 17 ปี ค.ศ. 1980.

⁷ไพฑูริย์ ดัสเช่, *โฉมหน้าแอฟริกา* (พระนคร : ดวงกระพรวน, 2517), หน้า 163.

⁸คีโรตม์ ภาคสุวรรณ, *op. cit.*, p. 21.

⁹ได้นำเอาร่างกฎบัตร Organization of Inter African และ Malagasy States ของกลุ่มมอนโรเวียและ Casablanca charter มาแก้ไขดัดแปลง

¹⁰Florence Elliott, *A Dictionary of Politics* (Penguin Reference Books, 1971), p. 334.

3. จุดมุ่งหมายของ O A U

จุดมุ่งหมายของ O A U ซึ่งพิจารณาจากกฎบัตรของ O A U มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Unity) และความมั่นคงของทวีปแอฟริกา
2. ต้องการให้รัฐสมาชิกมีความเสมอภาคกันและเปิดโอกาสให้ประเทศเอกราชในทวีปแอฟริกา เข้ามาเป็นสมาชิก ซึ่งจะต้องได้รับความเห็นชอบจากคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของสมาชิกทั้งหมด และการถอนตัวจากการเป็นสมาชิกขององค์การก็กระทำในลักษณะทำนองเดียวกัน
3. ขจัดลัทธิอาณานิคมให้พ้นไปจากทวีปแอฟริกา
4. ร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อที่จะพยายามทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของชาวแอฟริกันดีขึ้น

กฎบัตร O A U ได้ระบุแนวทางขององค์การ¹¹ ไว้ดังนี้ ยึดหลักความเสมอภาคแห่งอธิปไตยของรัฐสมาชิก ไม่มีการแทรกแซงกิจการภายในของภาคีเคารพอำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนของสมาชิก ร่วมกันตกลงกรณีขัดแย้งอย่างสันติวิธี มุ่งมั่นร่วมกันเพื่อปลดปล่อยดินแดนในทวีปแอฟริกาให้รอดพ้นจากการปกครองแบบอาณานิคมในทุก ๆ ลักษณะอย่างสมบูรณ์ เร่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือระหว่างนานาชาติ และดำเนินนโยบายไม่ฝักใฝ่กับฝ่ายใด

4. องค์กรต่าง ๆ ขององค์การเอกภาพแอฟริกา

O A U มีองค์กรสำคัญดังต่อไปนี้

1. สมัชชาระดับผู้นำประเทศและหัวหน้ารัฐบาล (Assembly of Head State and Government)

สมัชชาระดับผู้นำประเทศและหัวหน้ารัฐบาล เป็นองค์กรสูงสุดของ O A U ประกอบด้วยหัวหน้ารัฐบาลสมาชิกและประธานของ O A U¹² ซึ่งได้รับเลือกจากประมุขของประเทศสมาชิกในที่ประชุมสมัชชา องค์กรนี้จะมีการประชุมโดยปกติอย่างไต่ถามปีละครั้ง เพื่อประชุมปรึกษาหารือ และกำหนดนโยบายขององค์การ แต่สำหรับในกรณีพิเศษ เช่น มีปัญหาวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ก็อาจจะมีการประชุมฉุกเฉินได้ เช่น วันที่ 10 มกราคม ค.ศ. 1976 ได้มีการประชุมอย่างฉุกเฉินเป็นครั้งแรกของ O A U เพื่อแก้ปัญหาสงครามแองโกล่าที่กรุงแอดดิส อาบาบา

¹¹ กฤษณา กู้ตลาต, *องค์การระหว่างประเทศ* (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2516) หน้า 181.

¹² ประธาน O A U ในปี ค.ศ. 1981 คือ ประธานาธิบดี Daniel arap Moi แห่งคีเนีย สำหรับประธาน O A U ในปี ค.ศ. 1982 นั้นคือ Muammes el Qaddafi แห่งลิเบีย

2. คณะมนตรี (Council of Ministers)

คณะมนตรีหรือเรียกว่า ที่ปรึกษาคณะรัฐมนตรี ประกอบด้วยรัฐมนตรีต่างประเทศ ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสมาชิก โดยมีประชุมปีละ 2 ครั้งเป็นอย่างน้อย เพื่อเตรียมงานการประชุมสุดยอดของระดับประมุข รวมทั้งมีหน้าที่กำหนดเกี่ยวกับงบประมาณประจำปีขององค์การ ประสานความร่วมมือระหว่างรัฐสมาชิก และนำข้อตกลงของสมาชิกไปปฏิบัติ ตาม ที่ปรึกษาคณะรัฐมนตรีเป็นสถาบันที่มีอำนาจในการตัดสินใจการเข้าออกของสมาชิก

3. เลขาธิการ (The General Secretariat)

สำนักงานเลขาธิการ ตั้งอยู่ที่กรุง Addis-Ababa เลขาธิการเลือกโดยสมาชิกและผู้ช่วยเลขาธิการเป็นผู้ดำเนินการให้ความสะดวกในการบริหารแก่องค์การต่าง ๆ งานส่วนมากขององค์การเลขาธิการเป็นผู้ดำเนินการทั้งสิ้น

นอกจากนี้ ยังมีคณะกรรมการพิเศษ (Special Commission) หลายสาขา เช่น คณะกรรมการป้องกัน คณะกรรมการศึกษา วัฒนธรรม คณะกรรมการเจรจา คณะกรรมการปลดแอก (Committee for Liberation) คณะกรรมการอนุญาโตตุลาการ ไกล่เกลี่ย และปรองดอง (Commission of Mediation Conciliation and Arbitration) เป็นต้น

คณะกรรมการปลดแอก (Committee for Liberation)

ตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือขบวนการปลดแอกแห่งแอฟริกา โดยช่วยเหลือในด้านอาวุธ และการเงิน แต่ในปัจจุบันคณะกรรมการคณะนี้ไม่ค่อยมีบทบาท เพราะขาดเงินสนับสนุน

คณะกรรมการอนุญาโตตุลาการ ไกล่เกลี่ย และปรองดอง (Commission of Mediation, Conciliation and Arbitration)

ทำหน้าที่ระงับข้อพิพาทระหว่างคู่กรณี แต่คู่กรณีก็มีสิทธิที่จะปฏิเสธไม่ให้คณะกรรมการเข้ามายุ่งเกี่ยวได้ คณะกรรมการนี้ประกอบด้วยสมาชิก 21 คน ซึ่งได้รับการคัดเลือกโดยสมาชิกขององค์การและจะต้องรายงานต่อประธานขององค์การเอกภาพแอฟริกา

5. ลักษณะขององค์การเอกภาพแอฟริกา

O A U เป็นองค์การที่มีลักษณะอยู่ในรูปความร่วมมือทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคนิค

ด้านการบริหารงาน ไม่มีลักษณะเป็นสหพันธรัฐ (Federation) และไม่มีอำนาจเหนือรัฐสมาชิก (Supranational) เพราะกฎบัตรไม่ได้วางกฎเกณฑ์ในการบังคับประเทศสมาชิกที่ไม่ปฏิบัติตามในกรณีนั้น ๆ ดังนั้น OAU จึงมีขอบเขตจำกัดในการมีอิทธิพลและการดำเนินงาน ซึ่งมีผลทำให้ OAU ไม่สามารถเป็นองค์การที่จะดำรงไว้ซึ่งเอกภาพและแก้ไขปัญหาคัดแย้ง หรือระงับกรณีพิพาทได้ทุกเรื่อง นอกจากนี้ ความร่วมมือระหว่างประเทศก็ยังขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของรัฐสมาชิกอีกด้วย อุปสรรคดังกล่าวเกิดจากการที่องค์การยึดมั่นกับความคิดอนุรักษนิยม ซึ่งวางไว้ในหลักการคือหลักการเป็นอธิปไตยของแต่ละประเทศ¹³ และการห้ามแทรกแซงกิจการภายในของรัฐสมาชิก

6. บทบาทของ OAU

ในบรรยากาศการเมืองระหว่างประเทศในปัจจุบันได้แบ่งบทบาทของ OAU ออกเป็นสองแบบคือบทบาทของ OAU ในองค์การสหประชาชาติและบทบาทของ OAU ในเวทีการเมืองระหว่างประเทศในแอฟริกา

6.1 บทบาทของ OAU ในองค์การสหประชาชาติ

เนื่องจากประเทศสมาชิก OAU ได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ (ปี ค.ศ. 1982 สมาชิก OAU ได้เข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติเป็นจำนวน 50 ประเทศ) และในที่ประชุมสมัชชาสมาชิกประเทศมีความเสมอภาคในการออกเสียง ดังนั้นชาติแอฟริกันจึงสามารถแสดงบทบาทในฐานะเป็นอำนาจมหาชนเพื่อเรียกร้องหรือสนับสนุนมติหรือประเด็นที่ฝ่ายตนมีส่วนเกี่ยวข้อง และเป็นพลังที่สามค้อยถ่วงดุลย์การกระทำของยักษ์ใหญ่ของโลกตะวันตกและตะวันออกถึงแม้ว่าสมาชิกของ OAU จะแตกแยกกันในด้านความคิดและผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับชาติตนก็ตามแต่บทบาทหรือความสำเร็จของ OAU ก็มีใช้ว่าจะไร้ผลเสียทีเดียวซึ่งจะเห็นได้จากสมาชิกจะออกเสียงเป็นเสียงเดียวกันในประเด็นปัญหาที่ประณามลัทธิอาณานิคมในแอฟริกา ปัญหาการปกครองกดขี่ และนโยบายการแบ่งแยกผิวในโรดีเซียใต้และสหภาพแอฟริกาใต้ นอกจากนี้ถ้าหากมีเรื่องใดที่กระทบกระเทือนต่อความเป็นอยู่หรือผลประโยชน์ของชาวแอฟริกาโดยตรงแล้วสมาชิกขององค์การ OAU ก็จะรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นเป็นกลุ่ม African Bloc เช่น ในกรณีประณามการคว่ำบาตรคว่ำตูดติบของประเทศอุตสาหกรรม และเรียกร้องความยุติธรรมที่พวกตนควรจะได้รับ (เช่นปัญหาสุขภาพการกินดีอยู่ดีของชาวแอฟริกัน เป็นต้น) จากประเทศอุตสาหกรรมที่เข้ามาครอบงำทรัพยากรหรือความมั่นคงต่าง ๆ ที่มีอยู่ในดินแดนแอฟริกา แต่อย่างไรก็ตามเสียงของ OAU จะมีความหมายเพียงใดก็ต้องขึ้นอยู่กับพิจารณาของประเทศที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหานั้น ซึ่งบางครั้งเสียงของชาวแอฟริกันแทบจะไม่มี

¹³ไพฑูรย์ ดัสเช่, *op. cit.*, p. 137.

ความหมายอะไรเลย เช่น การประณามการทดลองอาวุธปรมาณูในทะเลทรายซาฮาราของฝรั่งเศส และพยายามเรียกร้องให้ฝรั่งเศสเลิกล้มการกระทำดังกล่าวเสีย แต่ฝรั่งเศสก็ไม่ได้สนใจต่อเสียงเรียกร้องของชาวแอฟริกัน และได้ทำการทดลองอาวุธปรมาณูในที่สุด ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ทราบไคที่ชาวแอฟริกายังไม่มีอำนาจทางการเมืองและทางด้านเศรษฐกิจ ทราบนั้นก็ไม่สามารถจะกล่าวได้ว่าบทบาทของ O A U ในองค์การสหประชาชาติได้รับความสำเร็จอย่างสมบูรณ์

6.2 บทบาทของ O A U ในเวทีการเมืองระหว่างประเทศในแอฟริกา

นับตั้งแต่ปี 1963 เป็นต้นมา บทบาทของ O A U มุ่งให้ความสนใจต่อสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นมากกว่าที่จะเน้นในด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคม แต่อย่างไรก็ตาม องค์การเอกภาพแอฟริกาก็ต้องเผชิญกับปัญหาความแตกแยกของหมู่สมาชิกเช่นเดียวกับ Pan-African การดำเนินงานของ O A U ในด้านสร้างความเป็นเอกภาพหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของแอฟริกาถูกท้าทายหลายครั้ง บางครั้งก็สามารถที่จะประสานรอยร้าวของการขัดแย้งระหว่างประเทศสมาชิกได้ แต่บางครั้งก็ล้มเหลว เนื่องจาก O A U ไม่สามารถหาข้อยุติในการแก้ปัญหากรณีนั้น ๆ ได้ ซึ่งสาเหตุมาจากการที่ O A U ไม่สามารถหาทางสายกลางที่จะทำให้สมาชิกทั้งสองฝ่ายที่แตกแยกกันยอมรับมตินั้น ผลก็คือ O A U ซึ่งมุ่งหาเอกภาพในแอฟริกาไม่สามารถกระทำตามความมุ่งหมายได้ O A U จึงเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่แสดงความเป็นเอกภาพและเป็นเพียงองค์การที่แสดงบทบาทในทางการเมืองเพื่อหาหนทางที่จะนำไปสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของบรรดาประเทศแอฟริกาเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการขบถของ O A U จะไม่มีสภาพบังคับโดยเด็ดขาด ประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ก็ยังยินยอมอยู่ภายใต้กฎข้อบังคับ และถ้าหากมีประเทศใดไม่ปฏิบัติตามหรือเคารพข้อบังคับขององค์การแล้ว ก็จะถูกกล่าวหาว่าไม่ใช่ประเทศแอฟริกาที่แท้จริง เพราะเป็นผู้ทำลายความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของแอฟริกา¹⁴

ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงผลสำเร็จและปัญหาข้อขัดแย้งในด้านผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกรวมทั้งความแตกแยกซึ่งทำให้ O A U เป็นองค์การที่ไร้ประสิทธิผลในปัจจุบันมีดังต่อไปนี้

ในปี ค.ศ. 1963 เดือนตุลาคม ได้เกิดสงครามระหว่าง Algeria กับ Morocco เรื่องปัญหาชายแดน O A U ได้พยายามที่จะหยุดยั้งสงครามระหว่างประเทศทั้งสอง โดยพยายามไกล่เกลี่ยให้ทั้ง 2 ประเทศยุติสงคราม ซึ่งในที่สุด O A U ก็ประสบความสำเร็จ คือสามารถระงับกรณีพิพาทลงชั่วคราวได้ แต่อย่างไรก็ตาม ก็ไม่สามารถกล่าวได้ว่าเป็นผลสำเร็จของ O A U ที่แท้จริง เนื่องจาก

¹⁴Thomas H Henriksen, "Portugal's Chang Fortunes in Africa," *Current History* 64 (March 1973) : 102-105.

ถ้าพิจารณาในความเป็นจริงแล้ว การที่ประเทศทั้งสอง ยอมปฏิบัติตามมติของ OAU เป็นเพราะว่าสิ่งนั้นเป็นจุดประสงค์ของอัลจีเรีย และมอริออคโคที่จะพักรบ

วิกฤตการณ์ที่สามารถวิเคราะห์ถึงความปราศจากอำนาจของ OAU ในการแก้ปัญหาและบังคับให้สมาชิกทำตามกฎบัตรที่ระบุไว้คือ ในปี ค.ศ. 1964 (เดือนสิงหาคม - เดือนกันยายน) ได้เกิดการกบฏของเผ่าชิบบา ซึ่งต้องการแยกสแตนวิลล์ออกจากคองโก เบลเยี่ยมได้ส่งนักโดตรัมเข้ามาในเมืองสแตนวิลล์ อ้างว่าจะปราบจลาจล OAU ไม่สามารถจะแก้ปัญหาได้เพียงแต่ช่วยโอกาสนี้ เสนอรายงานให้แก่สภาความมั่นคงสหประชาชาติให้ทำหน้าที่ดูแลแทนตน ในด้านการห้ามการแทรกแซงในคองโกที่ปรึกษาคณะรัฐมนตรีได้แต่ประชุมกันที่เมืองไนโรบีเมื่อเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม ปี ค.ศ. 1965 ว่า ควรสนับสนุนรัฐบาลคองโกให้ปราบปรามกบฏและความวุ่นวาย หรือสมควรจะให้มิชชั่นตกลงระหว่าง 2 ฝ่าย ปรากฏว่าเกิดความแตกแยกในเรื่องที่จะให้เปิดการประชุมระดับประมุขของประเทศที่เมืองอักครา (Accra) ซึ่งจะมีขึ้นในเดือนตุลาคม ปี ค.ศ. 1965 ดังนั้น การประชุมเพื่อพิจารณาปัญหาคองโกจึงไม่เกิดขึ้น ในขณะที่เดียวกันองค์การสหประชาชาติก็ส่งกองทหารเข้ามาจัดการกับพวกกบฏ และรัฐบาลเบลเยี่ยมก็ช่วยส่งทหารเข้ามาปราบจลาจล รัฐอัฟริกาบางรัฐก็ส่งอาวุธมาช่วย เพื่อรักษาความสงบในคองโก OAU จึงหมดบทบาทและยกเลิกดำเนินการเรื่องนี้โดยสิ้นเชิง¹⁵ วิกฤตการณ์คองโกสิ้นสุดลงเมื่อสแตนวิลล์ กลับรวมตัวกับคองโกได้อีกครั้งหนึ่ง

ต่อมาในปี ค.ศ. 1965 การประกาศเอกราชแต่เพียงฝ่ายเดียว หรือ U.D.T. (Unilateral Declaration of Independence) ในโรดีเซียได้ ทำให้อัฟริกาแตกแยกกันอีก OAU ได้ลงมติให้สมาชิกตัดความสัมพันธ์ทางการทูตกับอังกฤษ ถ้าอังกฤษไม่สามารถจัดการกับรัฐบาลโรดีเซียโดยกำลังได้ และเมื่ออังกฤษไม่สามารถดำเนินการตามนี้ได้ ก็มีสมาชิก 10 ใน 30 ประเทศเท่านั้นที่สนองมตินี้ แต่ในปี ค.ศ. 1968 ก็ได้เปิดความสัมพันธ์เป็นปกติกับอังกฤษ เหตุการณ์ครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า แม้องค์การ OAU ยึดมั่นในหลักการที่ว่าความคิดและผลประโยชน์อาจขัดกันได้ในกรณีภายในของอัฟริกา แต่การต่อสู้และต่อต้านจักรวรรดินิยมนั้น อัฟริกาจะต้องรวมกันอย่างพร้อมเพรียงมั่นคง โดยต้องร่วมกันออกเสียงเพื่อความสำเร็จ แต่หลักการนี้ไม่สามารถจะทำได้สำเร็จ เพราะเป็นไปไม่ได้ในความเป็นจริงที่ประเทศสมาชิกจะปฏิบัติตามนั้น¹⁶ เนื่องจากประเทศสมาชิกยังคงคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับอยู่

¹⁵ไพฑูรย์ ดัสเช่, *op. cit.*, pp. 174-175.

¹⁶ไพฑูรย์ ดัสเช่, *op. cit.*, p. 177.

ในปีค.ศ. 1967 ได้เกิดวิกฤตการณ์ขึ้นในไนจีเรียซึ่งทำให้ O A U ต้องประสบความล้มเหลวอีกครั้งหนึ่งจนกระทั่งจักรพรรดิ Haile Selassie ต้องยอมรับถึงความอ่อนแอและความล้มเหลวของ O A U เมื่อวันที่ 9 กันยายน ค.ศ. 1968¹⁷

วิกฤตการณ์ไนจีเรีย ได้เริ่มต้นเมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1967 ไบอาฟรา (Biafra) ได้แยกตัวออกจากไนจีเรีย ประเทศสมาชิก 4 รัฐ คือ Ivory Coast, Tanzania, Zambia และ Gabon ได้รับรองรัฐบาลของไบอาฟราอย่างเป็นทางการ แม้ว่ากฎบัตรข้อ 3 ของ O A U จะระบุไว้ว่า ให้เคารพอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดน ไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศสมาชิก อย่างไรก็ตามเสียงส่วนใหญ่ก็พยายามที่จะหาหนโยบายที่เหมาะสมที่จะนำมาใช้สำหรับสร้างความเป็นเอกภาพให้แก่ไนจีเรีย¹⁸ วันที่ 28 สิงหาคม ค.ศ. 1969 ที่ปรึกษาคณะรัฐมนตรีประจำ O A U ได้มีการประชุมกันที่เมือง Addis Ababa เพื่อพยายามแก้ไขวิกฤตการณ์แต่ไม่ได้ผล แต่ในที่สุดไบอาฟรา (Biafra) ต้องยอมจำนน หลังจากได้รับร่ำฆ่าฟันกันเป็นเวลาถึง 30 เดือน

7. สาเหตุความล้มเหลวขององค์การเอกภาพแอฟริกา

O A U ต้องประสบกับความล้มเหลวและก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างประเทศสมาชิกเนื่องจาก

1. ความแตกต่างในเรื่องภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และภาษา อาราบิก (Arabic) ของประเทศแอฟริกา ประเทศแอฟริกาเหล่านี้เคยตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ฝรั่งเศส และมีบางประเทศที่มีดินแดนทางตอนเหนือติดต่อกับพวกอาหรับ ดังนั้น ทำให้เกิดความจงรักภักดีต่อประเทศหรือกลุ่มที่ไม่ใช่แอฟริกา ซึ่งเป็นสาเหตุที่สร้างความยากลำบากในการเสนอข้อไกล่เกลี่ยและการวางหลักของ O A U ทางตอนเหนือของแอฟริกาได้เป็นสมาชิกสันนิบาตอาหรับ (Arab League) ซึ่งมีความปรารถนาที่จะต่อสู้กับอิสราเอล และไม่เพียงแต่จะเผชิญหน้ากับอิสราเอลเท่านั้น ยังนำเอาปัญหานี้เข้าสู่ O A U ซึ่งได้สร้างความยุ่งยากให้แก่องค์การ O A U และก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นเช่น การขัดแย้งระหว่างนายคาดีฟี ผู้นำของลิเบียกับผู้นำประเทศต่าง ๆ ในแอฟริกาในการประชุม O A U ครั้งที่ 10 ในปี ค.ศ. 1973 เกี่ยวกับปัญหาตะวันออกกลาง ซึ่งผู้นำลิเบียมีความต้องการให้สมาชิกทั้งหมดตัดความสัมพันธ์กับอิสราเอล โดยขู่ว่าถ้าไม่ได้รับความร่วมมือ จะถอนความช่วยเหลือและบอยคอตองค์การ O A U และจะย้ายที่ทำการจากกรุงแอดดิสอะบาบา ไปอยู่ที่กรุงไคโรประเทศอียิปต์ ทำให้ผู้นำประเทศแอฟริกาส่วนมากประณามการกระทำดังกล่าว เพราะเป็นการบังคับให้ประเทศสมาชิกสนับสนุนฝ่าย

¹⁷ไพทอร์ย์ ดัสเซ, *op. cit.*, p. 176.

¹⁸E.A. Ayandele and Other, *The Growth of the African Civilization : The Making of Modern African*, Vol 2 The Late Nineteenth Century of the present Day (New York : Humanites Press, 1971), p. 386.

อาหรับโดยพลการทั้ง ๆ ที่มีใช่เป็นเรื่องเกี่ยวกับองค์การแต่ละประการใด และการกระทำดังกล่าวเป็นการนำประเทศอัฟริกาทั้งหลายเข้าไปอยู่ภายใต้จักรวรรดินิยมของอาหรับ¹⁹ นอกจากนี้ประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมของอังกฤษได้เข้าเป็นสมาชิกของ Commonwealth และประเทศที่เคยเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสมาก่อนมีแนวโน้มขึ้นอยู่กับปารีสและมีความสัมพันธ์เป็นพิเศษกับองค์การตลาดร่วมยุโรป²⁰ ดังนั้น จึงเกิดแบ่งพรรคพวกเป็นพวก Anglophone และ Francophone และประเทศเหล่านี้มักจะร่วมมือกับประเทศเมืองแม่ของตนมากกว่าร่วมมือระหว่างกันเอง

2. ประเทศสมาชิกเกิดความแตกแยกเรื่องความคิดเห็นเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายหนึ่งเคารพในทัศนคติของพวกที่เคยปกครองตนมาก่อน (ex-colonial power) ซึ่งเป็นพวก Western Bloc พวกนี้เรียกว่าพวกสนับสนุนตะวันตก ได้แก่กลุ่ม Monrovia Group ซึ่งมี Sierra Leone, Liberia, Niger, Togo, Ethiopia และ Libya อีกฝ่ายหนึ่งเป็นพวกซ้าย เช่นกานา กินี มาลี อัลจีเรีย อียิปต์ และมอร็อกโค ซึ่งมาจากกลุ่ม Casablanca สนับสนุนการต่อสู้ที่รุนแรงถึงตายและต่อต้านตะวันตกซึ่งถูกขนานนามว่าเป็นพวกจักรวรรดินิยมแบบใหม่ ผลจากการแบ่งเป็น 2 ฝ่ายทำให้ OAU ไม่สามารถจะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในทุก ๆ ประเด็นหรือปัญหา เนื่องจากไม่สามารถหาวิถีทางที่จะทำให้ทั้งสองฝ่ายยอมรับ²¹

3. อิทธิพลจากการแทรกแซงของรัสเซีย และสหรัฐอเมริกาทำให้ประเทศสมาชิกไม่สามารถจะลงมติเป็นเอกฉันท์ในประเด็นหรือปัญหาที่กระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ของมหาอำนาจ ซึ่งเห็นจากกรณีอันโกลา ในวันที่ 10 มกราคม ค.. 1976 องค์การเอกภาพอัฟริกาได้มีการประชุมวาระฉุกเฉินที่กรุงแอตติส อะบาบา เพื่อแก้ปัญหาอันโกลา แต่เนื่องจากความแตกแยกของที่ประชุมทำให้ที่ประชุมไม่สามารถตกลงกันได้ ข้อเสนอของประเทศเซเนกัลต้องการให้วางตัวเป็นกลางและให้ทั้งสามฝ่ายในอันโกลาร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลผสม และข้อเสนอของไนจีเรียต้องการให้ OAU รับรองรัฐบาลของขบวนการ MPLA ว่าเป็นรัฐบาลถูกต้อง ข้อเสนอทั้งสองได้คะแนนเสียงเท่ากัน (ประเทศอูกันดาและเอริโอเปียไม่ได้ร่วมในการลงคะแนน)²² แต่ในที่สุด OAU ก็รับรองรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนอันโกลา ซึ่งตั้งขึ้นโดยฝ่ายขบวนการ MPLA เป็นรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมายเพียงรัฐบาลเดียว อูกันดาเป็นประเทศที่ 26 ในบรรดาสมาชิก 48 ประเทศของ OAU ที่รับรองรัฐบาลของ MPLA²³ เห็นได้ว่า แม้ว่ามติเสียงข้างมากขององค์การ OAU จะแสดงให้เห็นถึงชัยชนะของฝ่ายขบวนการ MPLA

¹⁹David Robie, "The Threat of Arab Imperialism," *The Bangkok Post*, 24 May 1973, p. 15.

²⁰Ayandele and Other, *op. cit.*, p. 386.

²¹Ayandele and Other, *op. cit.*

²²สยามจดหมายเหตุ, ฉบับวันที่ 16-22 มกราคม 2519, หน้า 65-66.

²³สยามจดหมายเหตุ, ฉบับวันที่ 13-19 มกราคม 2519, หน้า 60-63.

(รัฐเซียสนับสนุน) ต่อแนวร่วม FNLA (สหรัฐฯ และตะวันตกสนับสนุน) ก็ตาม แต่ก็แสดงให้เห็นว่ามตินี้ไม่เห็นพ้องต้องกันในหมู่สมาชิก

ถ้าพิจารณาการดำเนินงานของ O A U ตั้งแต่ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1963 จนถึงปัจจุบันเราจะเห็นได้ว่า O A U ก็เหมือนกับองค์การภาคพื้นอื่น ๆ เช่น SEATO ที่เปรียบเสมือนเสือกระดาษ ซึ่งไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ตามความต้องการได้ จะเห็นได้จากปัญหาการกีดกันผิวในสหภาพอัฟริกาใต้ และปัญหานามิเบียยังคงดำเนินอยู่ต่อไป ถึงแม้ว่าจะมีการประณามจาก O A U หลายครั้งหลายหน และขู่ว่าจะใช้กำลังอาวุธเข้าบังคับ สหภาพอัฟริกาใต้ก็ยังคงนิ่งเฉยไม่ยอมรับความเท่าเทียมกันระหว่างคนผิวขาวและคนผิวดำอยู่ต่อไป และแม้ว่าปัญหาความขัดแย้งในเรื่องปัญหาชายแดนระหว่างประเทศยังคงมีอยู่ แต่ก็ไม่รุนแรงถึงกับทำให้ O A U ต้องสูญสลายไป ซึ่งชาวยุโรปเองถึงกับสงสัยว่า O A U มีปัญหามากมายและไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ แต่ทำไมจึงยังคงอยู่ ความสงสัยของชาวยุโรปเป็นสิ่งที่ชวนให้น่าติดตามบทบาทของ O A U ต่อไปในอนาคต.

---

²⁴ ย่อมาจาก The Popular Movement for the Liberation of Angola

²⁵ ย่อมาจาก The National Front for the Liberation of Angola